

De ledige hænder skal følges med de rette kvalifikationer

Der er masser af ledige hænder på det danske arbejdsmarked, herunder 115.000 registrerede ledige. Samtidig står 7.000 og mangler en praktikplads. Bredt set er der ikke akut mangel på arbejdskraft, men på visse områder er der mangel på kvalificeret arbejdskraft. Samtidig tyder det på, at genåbningen midlertidigt har skabt lidt ubalance på dele af arbejdsmarkedet. Ser man nogle år frem risikerer vi, at manglen på fx faglært arbejdskraft stiger endnu mere. Hvis den udfordring skal løses, kræver det massivt fokus på uddannelse og opkvalificering. Her må virksomhederne også tage ansvar og investere i nuværende og kommende medarbejdere.

Stadig masser af ledige hænder

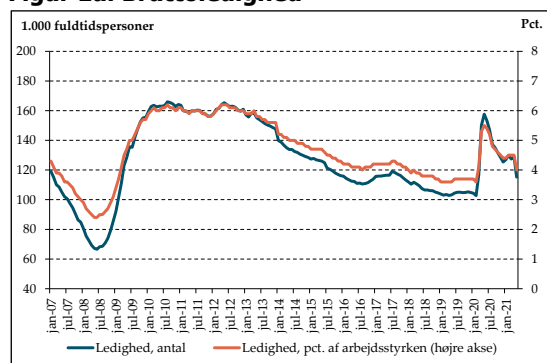
Der er fortsat mange ledige hænder på det danske arbejdsmarked.

Arbejdsmarkedet stadig coronaramt Først og fremmest er arbejdsmarkedet stadig coronaramt og endnu ikke tilbage i normal gænge. Beskæftigelsen lå i 1. kvartal 2021 godt 36.000 personer under niveauet i 4. kvartal 2019, dvs. før coronakrisen. For den private del af arbejdsmarkedet er beskæftigelsen godt 52.000 personer lavere end før corona. Der er også stadig ca. 12.500 flere bruttoledige, end før pandemien brød ud.

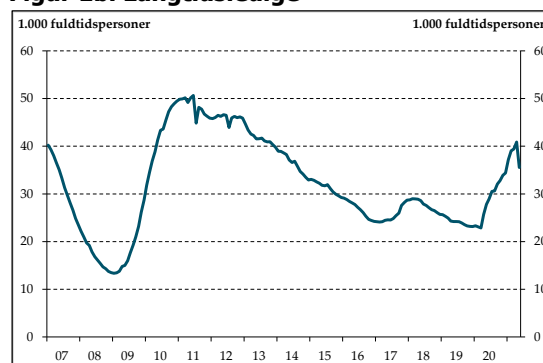
115.000 bruttoledige og højere langtidsledighed Der er aktuelt godt 115.000 bruttoledige, *jf. figur 1a*. Det svarer til 4,0 pct. af arbejdsstyrken. Før coronakrisen bundede ledigheden på knap 103.000 fuldtidspersoner, svarende til 3,6 pct. Til sammenligning lå ledigheden inden finanskrisen historisk lavt på 67.000 fuldtidspersoner, svarende til 2,4 pct. af arbejdsstyrken.

Desuden er langtidsledigheden steget en del under coronakrisen, og der er nu ca. 12.700 flere langtidsledige end i marts 2020, svarende til knap 36.000 fuldtidspersoner, *jf. figur 1b*. Aktuelt er mere end hver tredje bruttoledig langtidsledig, dvs. de har været ledige i ét år eller mere. Før coronakrisen var det ca. hver femte.

Figur 1a. Bruttoledighed

Figur 1b. Langtidsledige

Anm.: Langtidsledigheden er opgjort i fuldtidspersoner og måles som antal bruttoledige, der har været ledige i min. 80 pct. af tiden inden for de seneste 52 uger. Data for langtidsledige er egen sæsonkorrektion.

Kilde: Danmarks Statistik, Jobindsats.dk samt egne beregninger.

*Endnu flere mel-
der sig klar til at
tiltræde et job*

Dertil er der flere arbejdsløse end de, der indgår i statistikken over bruttoledige. Bl.a. kontanthjælpsmodtagere, der visiteres som ikke-jobparate eller personer, der ikke har ret til at modtage kontanthjælp eller dagpenge (fx på grund af opbrugt dagpengeret). Opgørelsen af ledigheden i arbejdskraftundersøgelsen (AKU), der er en spørgeundersøgelse, inkluderer bl.a. nogle af disse ikke-registrerede ledige. AKU viser, at der aktuelt er omkring 50.000 ledige (ekskl. studerende), som ikke indgår i bruttoledigheden, men som aktivt søger arbejde og kan tiltræde et job inden for to uger.

Efterspørgslen efter arbejdskraft stiger nu igen

I takt med genopretningen i kølvandet på coronakrisen efterspørger flere virksomheder igen mere arbejdskraft. Det giver gode muligheder for, at flere af de ledige hænder kan komme i arbejde, herunder at flere personer med svagere tilknytning kan finde fodfæste på arbejdsmarkedet.

Danmarks Statistik laver en månedlig spørgeundersøgelse blandt virksomheder om eventuelle produktionsbegrænsninger og årsager til disse. Undersøgelsen omfatter de tre private hovederhverv: Industrien, bygge- og anlægsbranchen samt servicebranchen.

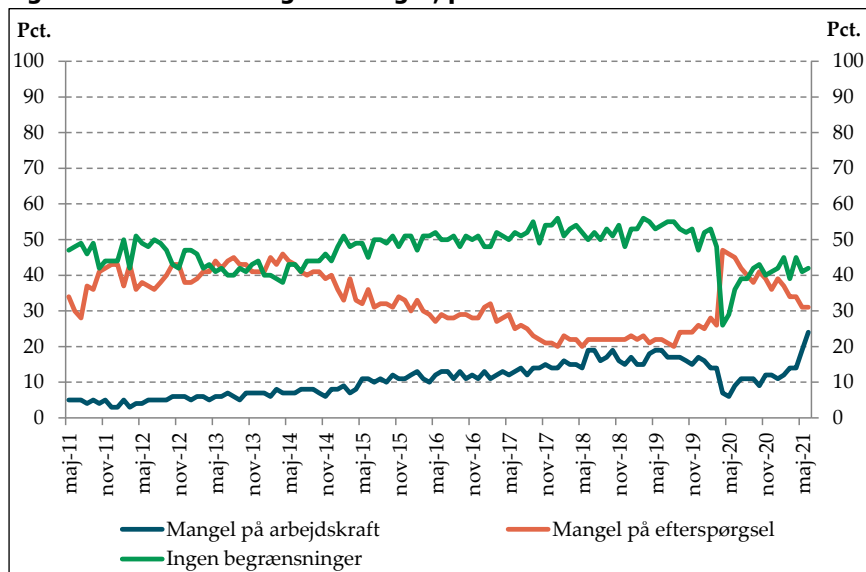
Hver tredje virksomhed i de private serviceerhverv mangler efterspørgsel...

I juni 2021 angav 42 pct. af virksomhederne i de private serviceerhverv, at de ingen produktionsbegrænsninger har, jf. figur 2. Knap hver tredje af virksomhederne angiver produktionsbegrænsninger som følge af mangel på efterspørgsel. Det skal ses i lyset af, at restriktioner mv. pga. coronapandemien fortsat dæmper aktiviteten i flere af tjenesteerhvervene.

...alligevel melder knap hver fjerde virksomheder om mangel på arbejdskraft

Selv om der fortsat er mange af virksomhederne i tjenesteerhvervene, der melder om mangel på efterspørgsel, vurderer knap hver fjerde af dem også, at de oplever produktionsbegrænsninger som følge af mangel på arbejdskraft. Det er den højeste andel i statistikens levetid, som dog først begynder i midten af maj 2011, dvs. i kølvandet på finanskrisen.

Figur 2. Produktionsbegrænsninger, private serviceerhverv

Anm.: I figuren vises andelen af adspurgte virksomheder i private serviceerhverv, som vurderer, at der ingen produktionsbegrænsninger er, eller at der er produktionsbegrænsninger som følge af henholdsvis mangel på arbejdskraft og mangel på efterspørgsel (flere svarmuligheder kan vælges). Data for servicebranchen eksisterer ikke før maj 2011. Data er ikke sæsonkorrigeret.

Kilde: Danmarks Statistik.

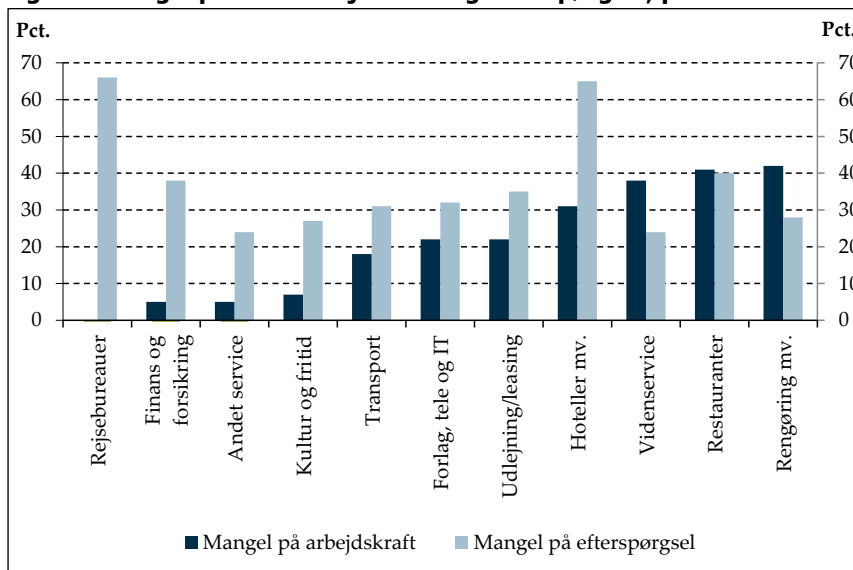
Nedlukning og hurtig genåbning kan have skabt midlertidig ubalance på dele af arbejdsmarkedet

En opgørelse på delbrancherne i de private tjenesteerhverv viser et lidt usædvanligt mønster. Næmlig at mange af de områder, som har en høj andel af virksomheder, der melder om mangel på efterspørgsel, også har en høj andel af virksomheder, der melder om mangel på arbejdskraft. Det gælder bl.a. *Hoteller mv.* og *Restauranter*, jf. figur 3.

Det kan afspejle, at genåbningen hurtigt har skabt øget aktivitet i mange dele af samfundet, som i en periode har ligget helt underdrejet. Dermed er der skabt en kraftig efterspørgsel efter samme type arbejdskraft flere steder på samme tid i disse tidligere nedlukkede tjenesteerhverv. Dertil falder det også sammen med begyndelsen af sommeren, der typisk trækker ekstra efterspørgsel af arbejdskraft til fx hoteller, restauranter mv., og data fra spørgeundersøgelsen er ikke sæsonkorrigeret. Det kan således pege i retningen af, at der er tale om en midlertidig ubalance på visse dele af arbejdsmarkedet.

Samtidig viser opgørelsen på delbrancher også, at der er meget stor forskel på tværs af tjenesteerhvervene. På langt de fleste områder er mangel på efterspørgsel fortsat den klart største produktionsbegrænsende faktor. Det gælder bl.a. inden for *Kultur og fritid*, *Finans og forsikring*, *Anden service* samt hos *Rejsebureauer*, hvor ingen virksomheder melder om mangel på arbejdskraft.

Figur 3. Mangel på hhv. arbejdskraft og efterspørgsel, privat service

Anm.: I figuren vises andelen af virksomheder inden for delbrancher af private serviceerhverv, som vurderer, at der er produktionsbegrænsninger som følge af hhv. mangel på arbejdskraft og mangel på efterspørgsel. Data er for juni 2021.

Kilde: Danmarks Statistik.

Mere end hver tredje virksomhed i bygge- og anlægsbranchen melder om mangel på arbejdskraft

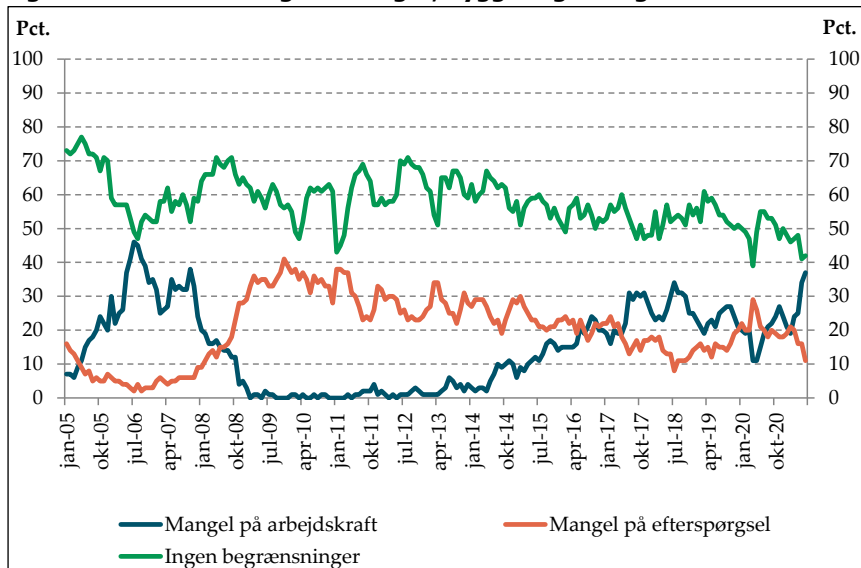
Bygge- og anlægsbranchen er den hovedbranche i de private erhverv, der i løbet af opsvinget op til coronakrisen havde de største rekrutteringsudfordringer. Da byggeriet har været meget begrænset ramt under coronakrisen og oplevet solid fremgang siden sidste sommer, gælder det stadig. 42 pct. af virksomhederne i byggeriet melder dog fortsat, at de ingen produktionsbegrænsninger har, jf. figur 4.

Til gengæld angiver 37 pct. af virksomheder mangel på arbejdskraft som produktionsbegrænsende faktor mod 30 pct. i juni 2018, som var det højeste niveau i opsvinget frem mod coronakrisen. Det aktuelle niveau er det højeste niveau siden perioden op til finanskrisen, hvor andelen lå på 41 pct.

I flere af delbrancherne i byggeriet er andelen af virksomheder, der melder om mangel på arbejdskraft historisk høj eller ganske tæt på. Det gælder bl.a. VVS- og blikkenslagerforretninger, Tømrer mv. og Murere mv.

11 pct. af virksomhederne i byggeriet angiver mangel på efterspørgsel som produktionsbegrænsende faktor.

Figur 4. Produktionsbegrænsninger, bygge- og anlægsbranchen

Anm.: I figuren vises andelen af adspurgte virksomheder i bygge- og anlægsbranchen, som vurderer, at der ingen produktionsbegrænsninger er, eller at der er produktionsbegrænsninger som følge af hhv. mangel på arbejdskraft og mangel på efterspørgsel (flere svarmuligheder kan vælges). Data er ikke sæsonkorrigeret.

Kilde: Danmarks Statistik.

Hver tiende industrivirksomhed melder om mangel på arbejdskraft

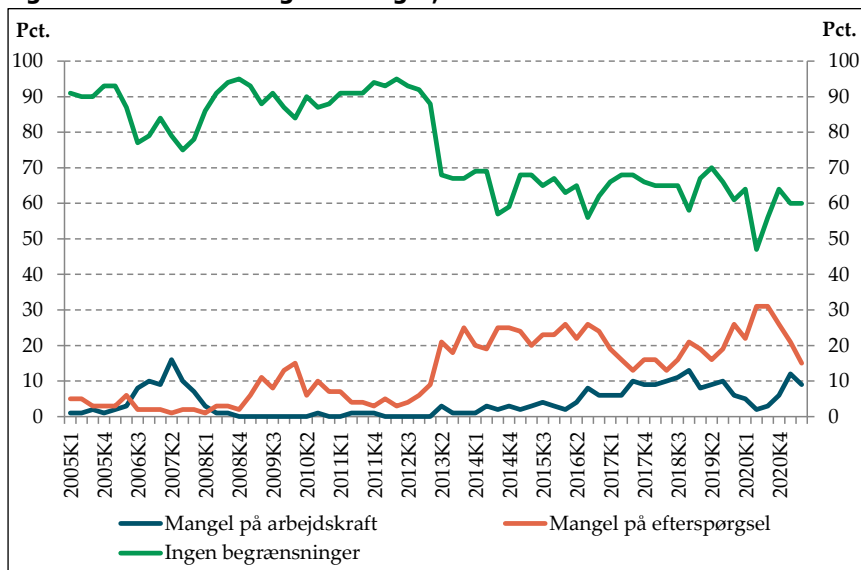
Industriens undersøgelse om produktionsbegrænsninger laves kun en gang i kvartalet, og seneste opgørelse er fra april 2021 (2. kvartal 2021).

Her meldte 60 pct. af virksomhederne, at de ingen produktionsbegrænsninger har, *jf. figur 5*.

Knap hver tiende industrivirksomhed angav mangel på arbejdskraft som produktionsbegrænsende faktor. Det er på niveau med perioden før coronakrisen og lavere, end da andelen toppede før finanskrisen på 16 pct. i 2. kvartal 2007.

Der er også flere industrivirksomheder, der meldte om mangel på efterspørgsel end mangel på arbejdskraft.

Figur 5. Produktionsbegrænsninger, industri

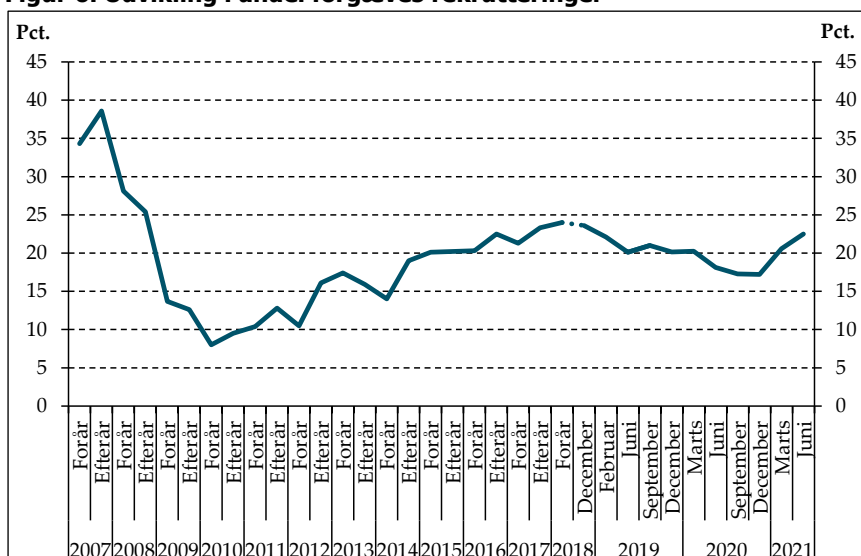
Anm.: I figuren vises andelen af adspurgte virksomheder i industrien, som vurderer, at der ingen produktionsbegrænsninger er, eller at der er produktionsbegrænsninger sfa. hhv. mangel på arbejdskraft og mangel på efterspørgsel (flere svarmuligheder kan vælges). Data er kvartalsvis (begyndelsen af kvartalet) og ikke sæsonkorrigeret. Kilde: Danmarks Statistik.

Udfordringer med at skaffe kvalificeret arbejdskraft

Knap fire ud af fem virksomheder får den arbejdskraft, de søger

Virksomhederne meldte om forgæves rekrutteringer på i alt godt 65.000 i 1. halvår 2021. Det viser rekrutteringsundersøgelsen fra Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (STAR). Set i forhold til omfanget af samlede rekrutteringsforsøg svarer det til en forgæves rekrutteringsrate på 22,5 pct., jf. figur 6. Dermed får knap fire ud af fem virksomheder aktuelt den arbejdskraft, de søger.

Figur 6. Udvikling i andel forgæves rekrutteringer

Anm.: Figuren viser den forgæves rekrutteringsrate (antallet af forgæves rekrutteringer i forhold til samlede rekrutteringsforsøg). Dataindsamlingsmetode blev ændret fra efteråret 2018, og udgivelserne gik fra halvårlige til kvartalsudgivelser. Data er ikke sæsonkorrigeret og opgjort ved seneste rullende halvårsperiode. Tallene i figuren er baseret på rekrutteringssurvey fra juni 2021 samt tidligere udgaver. Kilde: Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering.

Rekrutteringsudfordringerne er omtrent på niveau med perioden op til coronakrisen, og samtidig er det væsentligt lavere, end før finanskrisen. Her meldte mere end hver tredje virksomheder om udfordringer med rekruttering af arbejdskraft. Det aktuelle antal forgæves rekrutteringsforsøg svarer til ca. 2½ pct. af lønmodtagerbeskæftigelsen (på niveau med før coronakrisen), mens det lå på 4⅓ pct. af beskæftigelsen før finanskrisen.

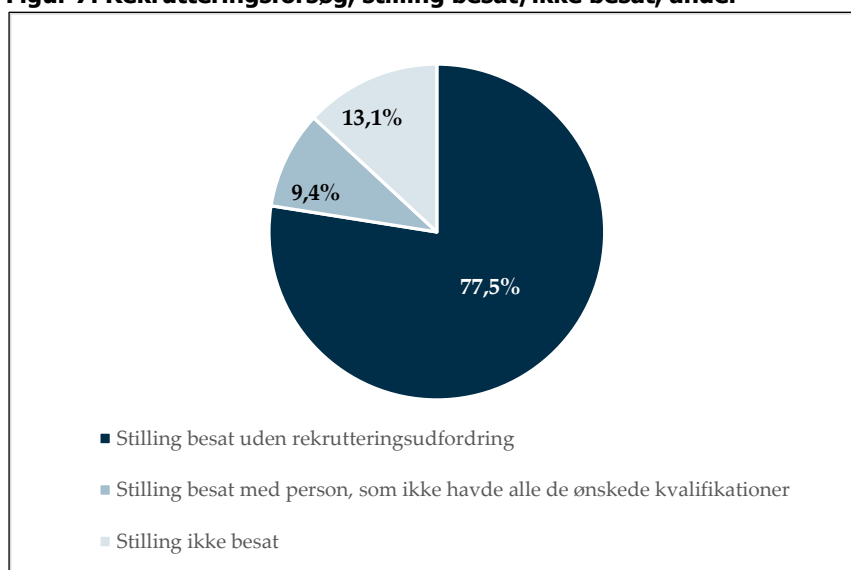
Stor forskel på tværs af brancher – men det er ikke noget nyt

Ligesom Danmarks Statistiks spørgeundersøgelse af produktionsbegrænsninger viser rekrutteringsundersøgelsen også, at der er stor forskel på andelen af virksomheder, der melder om forgæves rekrutteringsforsøg på tværs af brancher. Bygge og anlægsbranchen havde i juni 2021 den højeste andel af forgæves rekrutteringsforsøg med en forgæves rekrutteringsrate på 35 pct. Undervisning havde den laveste andel på 10 pct.

Stillingen besættes alligevel i halvdelen af de "forgæves rekrutteringer"

I juni 2021 endte 77,5 pct. af virksomhedernes rekrutteringsforsøg altså med at stillingen blev besat med de ønskede kvalifikationer, jf. figur 7, mens ca. 13 pct. endte med, at stillingen ikke blev besat. I godt 9 pct. af rekrutteringsforsøgene blev stillingen besat med en person, som ikke havde alle de ønskede kvalifikationer. Dvs. at tæt på halvdelen af de rapporterede forgæves rekrutteringsforsøg alligevel blev besat. Det gjorde sig også gældende i årene op til coronakrisen. Der er altså tale om, at lidt mere end hver tiende virksomhed, som søger arbejdskraft, oplever et forgæves rekrutteringsforsøg og ikke får besat stillingen. Det viser, at der ikke er generel og akut mangel på arbejdskraft.

Figur 7. Rekrutteringsforsøg, stilling besat/ikke besat, andel

Kilde: Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering og egne beregninger.

Mangel på særlige faglige kvalifikationer og erhvervs erfaring I STAR's rekrutteringsundersøgelse bliver virksomheder også spurgt ind til hvilke kvalifikationer, der manglede for den person, som blev ansat, og hvor stillingen blev besat med en anden profil end ønsket. Her svarer 47 pct. virksomhederne "relevant erhvervs erfaring" og 45 pct. af virksomhederne svarer "særlige faglige kvalifikationer" i undersøgelsen fra juni 2021 (flere svar er muligt).

Mens der fortsat er masser af ledige hænder på arbejdsmarkedet, tyder det altså til gengæld på, at virksomhederne på nogle områder har vanskeligt ved at skaffe kvalificeret arbejdskraft, herunder ikke mindst faglært arbejdskraft.

Mangel på kvalificeret arbejdskraft hænger sammen med mangel på praktikpladser Det sker samtidig med, at der i øjeblikket mangler op mod 7.000 praktikpladser. Praktikpladsmanglen består både af personer i skolepraktik samt praktikpladssøgende med afsluttet grundforløb. Det er altså arbejdskraft, som burde være ude i virksomhederne. Dertil har praktikpladsmanglen ikke ændret sig nævneværdigt de seneste år. Arbejdsgiverne har et stort ansvar for at uddanne arbejdskraft med de særlige faglige kvalifikationer, som de står og mangler. Hvis der fx for blot få år tilbage – hvor virksomhederne også meldte om mangel på kvalificeret arbejdskraft – havde oprettet tilstrækkeligt med praktikpladser, kunne det have bidraget væsentligt til udbuddet af kvalificeret arbejdskraft i dag.